

Interprovinciaal Overleg
van, voor en door provincies

Werkt voor provincies

Analyse coalitieakkoorden

September 2023

De inhoud van dit document bevat een samenvattende analyse op hoofdlijnen en daarmee samenhangende beelden afgeleid uit de 12 collegeakkoorden van de provincies. Deze analyse geeft een eerste indruk van de bestuurlijke prioriteiten van de nieuwe colleges. Voor details, provincie-specifieke context en exacte bewoordingen wordt verwezen naar de collegeakkoorden van de afzonderlijke provincies.

Inhoud

1. Introductie	4
Leeswijzer	4
Samenvatting	4
2. Ruimte en leefomgeving	6
2.1 Hoofdpijnen	6
2.2 Bijzonderheden in de analyses	6
3. Landelijk gebied	8
3.1 Hoofdpijnen	8
3.2 Bijzonderheden in de analyses	10
4. Klimaat en Energie	11
4.1 Hoofdpijnen	11
4.2 Bijzonderheden in de analyses	12
5. Regionale Economie en Cultuur	13
5.1 Hoofdpijnen	13
5.2 Bijzonderheden in de analyses	14
6. Financiën en Openbaar Bestuur	15
6.1 Hoofdpijnen	15
6.2 Bijzonderheden in de analyses	15
7. Bereikbaarheid en Infrastructuur	16
7.1 Hoofdpijnen	16
7.2 Bijzonderheden in de analyses	17
8. Digitalisering	18
8.1 Hoofdpijnen	18

1. Introductie

In dit document worden de twaalf collegeakkoorden van de provincies naast elkaar gelegd voor die dossiers waarover de twaalf provincies hebben besloten in gezamenlijkheid op te treden. Het document is tot stand gekomen in samenwerking met collega's van het IPO-bureau en BIJ12. Ook heeft afstemming plaatsgevonden met de collega's van het HNP (Huis van de Nederlandse Provincies).

De analyse van de collegeakkoorden beoogt beknopt in beeld te brengen welke ambities de twaalf provincies voor de komende vier jaar hebben, waar mogelijke prioriteiten verschuiven ten aanzien van de vorige Statenperiode en hoe dit zich verhoudt tot de ambities en prioriteiten van de provincies onderling. Het document kan dienen als één van de bouwstenen voor het bestuursprogramma, waarin het IPO-bestuur de ambities en focus voor deze Statenperiode vastlegt.

Leeswijzer

De hoofdstukken zijn gebaseerd op de nieuwe indeling van de gezamenlijke commissies in onze vereniging. Elk beleidsterrein vangt aan met de bevindingen op hoofdlijnen en geeft vervolgens enkele bijzonderheden weer. Onder bijzonderheden worden die punten geschaard die slechts in enkele akkoorden naar voren kwamen of die opvallen voor de samenwerking van de twaalf provincies. Opvallende punten met betrekking tot werkgeverszaken zijn opgenomen onder Regionale Economie en Cultuur omdat de IPO-portefeuille werkgeverszaken niet beleidsgericht is.

Samenvatting

Ruimte en leefomgeving

Woningbouw speelt een grote rol in alle coalitieakkoorden. Het onderwerp ruimte en leefomgeving focust zich in de akkoorden dan ook met name op de ruimtelijke vraagstukken en minder op de onderwerpen die te maken hebben met vergunningverlening, toezicht en handhaving. De Omgevingswet is geen politiek thema meer en kan een bijdrage leveren aan de ambities die beschreven worden in de coalitieakkoorden. De Omgevingswet wordt als een gegeven beschouwd en staat niet ter discussie. In de provincies is veel aandacht voor burgerparticipatie; een belangrijk onderdeel van de Omgevingswet.

Landelijk gebied

In alle coalitieakkoorden wordt veel aandacht besteed aan de transitie in het landelijk gebied en de rol die de provincies daarin spelen als gebiedsregisseur. Maatwerk is daarbij de kernboodschap. De balans tussen landbouw en natuur krijgt veel aandacht. In bijna alle akkoorden wordt genoemd dat er perspectief voor de agrarische sector dient te zijn.

Klimaat en Energie

De grootste uitdaging lijkt te liggen in de opgave van de realisatie van voldoende hernieuwbare opwek op land, zoals beschreven in de Regionale Energie Strategie (RES), het Klimaatakkoord versus de terughoudendheid ten aanzien van wind op land en nieuwe fysieke infrastructuur in het landschap (die bijvoorbeeld nodig is voor wind op zee en kerncentrales). Ook de verdeling van schaarse ruimte over deze en andere ruimtelijke opgaven zijn een serieuze uitdaging (denk aan landbouw, natuur, mobiliteit en woningbouw). De provincies moeten hierin keuzes maken. Een aantal provincies verwijst hier ook naar hun coalitieakkoord.

Regionale Economie en Cultuur

Veel provincies willen als het gaat om cultuur inzetten op een basisvoorzieningenniveau, waar bibliotheken en andere cultureel aanbod en voorzieningen in het kader van brede welvaart belangrijk onderdeel van zijn. Verder in de akkoorden veel accent op de meerwaarde van de regio, het MKB (midden- en kleinbedrijf), (digitale) innovatie en circulaire economie. Werkgelegenheid krijgt veel aandacht in de collegeakkoorden en wordt gekoppeld aan de onderwerpen digitalisering en regionale economie.

Financiën en Openbaar Bestuur

Naar verwachting zullen de gesprekken in IPO-verband met name gaan over de herverdeling van het provinciefonds en het (vernieuwde) eigen belastinggebied/Betalen naar Gebruik. Daarbij zal in de gesprekken met het Rijk de focus ogenschijnlijk gelegd worden op de verhouding taken/ambities en middelen (incidenteel versus structureel).

Infrastructuur en bereikbaarheid

De coalitieakkoorden zetten overwegend in op een mobiliteitsbeleid waarin alle modaliteiten een plek hebben en waarbij de mobiliteitstransitie in meer of mindere mate wordt omarmd. Aandacht voor onderhoud en beheer en publieke mobiliteit zijn accenten die in deze periode opvallen, als ook de nadruk op het openbaar vervoer in de regio.

Digitalisering

In alle coalitieakkoorden wordt het onderwerp digitalisering behandeld. In maar liefst negen provincies is er een portefeuillehouder digitalisering aangewezen. Er is veel aandacht voor het verzamelen van data, kennis opdoen op basis van data en het bijdragen aan de uitwisseling van open data.

Regionalisering en vertrouwen in overheid

Met name de provincies buiten de Randstad verwijzen naar het rapport 'Elke regio telt' en vragen aandacht voor de regionale verschillen in welvaart. Het vertrouwen in de overheid loopt als een rode draad door de meeste akkoorden, waarbij de onderwerpen goed bestuur, burgerparticipatie en een transparante overheid een nadrukkelijk rol vervullen.

2. Ruimte en leefomgeving

2.1 Hoofdpijnen

- Alle provincies benadrukken de afspraken uit de met het Rijk gesloten Woondeals te willen realiseren. Het komt erop neer dat minimaal 30 procent sociale huur en minstens twee op de drie woningen betaalbaar zijn. Ook benoemen veel provincies de regie te pakken in deze opgave. Zuid-Holland schrijft in te grijpen wanneer er geen (resultaten van) regioafspraken komen. Overijssel zet in op versnelling van deze Woondeals.
- Veel provincies benadrukken dat de woonopgave enkel gerealiseerd kan worden als er (door het Rijk) ook geïnvesteerd wordt in zaken als bereikbaarheid, voorzieningen en werkgelegenheid. Dit alles voor de leefbaarheid voor de inwoners. Limburg vult daarbij aan dat er bij de woningopgave ook aandacht van het Rijk moet blijven voor kritische succesfactoren, zoals voldoende financiële middelen, het oplossen van de stikstofproblematiek, bouwkostenstijgingen en personele capaciteit.
- Bijna alle provincies benoemen in te gaan zetten op toekomstbestendig/circulair bouwen.
- Alle provincies willen in eerste instantie kijken naar zogeheten 'inbreiding', het bouwen binnen bestaande bebouwing. Verscheidene provincies noemen echter wel ook naar uitbreiding te kijken (bouwen aan randen van steden of dorpen), wanneer inbreiding ten koste gaat van de leefbaarheid.
- Noord-Holland, Noord-Brabant en Groningen geven aan bij de beschikbaarheid van woningen waarde te hechten aan aandacht voor specifieke doelgroepen, zoals jongeren/starters en ouderen. Utrecht, Zuid-Holland en Zeeland vullen dat nog aan met arbeidsmigranten, statushouders, mensen die zorg nodig hebben en kleinere huishoudens.
- Bijna alle provincies geven aan in te willen zetten op een versterkte inzet van vergunningsverlening, toezicht en handhaving. Zo wil Noord-Holland de handhaving versterken en extra aandacht besteden aan bedrijven met de grootste impact op de gezondheid. Zuid-Holland zet diens programma 'Altijd Actuele Digitale Vergunning' voort en blijft proactief beleid voeren op het verminderen van (potentieel) Zeer Zorgwekkende Stoffen. Utrecht wil versterkte handhaving op milieuovertredingen, Drenthe wil een versterking van toezicht en handhaving in het buitengebied en Gelderland wil het Gelders (VTH)-stelsel versterken en Noord-Brabant spreekt over nieuw intrekingsbeleid en een handelingskader in de omgang met toezicht en handhaving.

2.2 Bijzonderheden in de analyses

- De provincie Utrecht zet veel in op water; het tegengaan van bodemdaling (50% reductie in 2030) en het beperken van grondwateronttrekkingen (zie ook het hoofdstuk over het Landelijk Gebied).
- De provincie Zeeland creëert mogelijkheden om onder voorwaarden op agrarische locaties meer ruimte te geven aan ontwikkeling en andere verdienmodellen, zoals het mogen bouwen van extra woningen in ruil voor het ontwikkelen van extra groen.

- De provincie Noord-Brabant wil de nationale en provinciale doelen op het gebied verstedelijking en mobiliteit, energie en klimaat en het landelijk gebied verenigen door te bouwen langs de pijlers 'verstedelijking', 'klimaat & energie' en het 'Brabants Programma Landelijk Gebied'.
- De provincie Zeeland blijft bij het Rijk aandringen op aanpassing van de financieringsmethodiek van de Omgevingsdiensten. Daarnaast heeft de provincie Zeeland de voorkeur voor een eigen Omgevingsdienst, ook als deze niet voldoet aan de landelijke normen voor robuustheid (robuustheidscriteria).
- Groningen ziet geen ruimte voor grootschalige datacenters en distributiecentra en wil verdozing tegengaan.
- De provincies Drenthe en Overijssel zetten in op (de mogelijkheid tot) extra (revolverende) fondsen voor de woningopgave.
- De provincie Zuid-Holland zoekt de verbinding tussen het fysieke en het sociale domein als het gaat om negatieve invloeden zoals luchtvervuiling, geluids- en wateroverlast en bodemverontreiniging. Limburg zoekt het spanningsveld op tussen milieu en gezondheid versus betaalbaarheid en leveringszekerheid.
- De provincie Gelderland houdt vast aan het beleid tegen verondiepen van plassen. De provincie Limburg geeft aan dat aanvragen voor nieuwe ontgrondingsvergunningen worden getoetst aan de bredere maatschappelijke meerwaarde en hinder voor de omgeving, naast geldige wet- en regelgeving.
- De provincie Utrecht wenst het vervoer van gevaarlijke stoffen over spoor en water door en langs stedelijk gebied zoveel mogelijk te voorkomen. Ook provincie Noord-Brabant benoemt dit in het akkoord.
- De provincies Zuid-Holland, Zeeland en Groningen hebben in hun coalitieakkoord expliciet aandacht voor Zeer Zorgwekkende Stoffen of PFAS (per- en polyfluoroalkylstoffen). Zeeland benoemt bij de PFAS-problematiek de verantwoordelijkheid van het Rijk.

3. Landelijk gebied

3.1 Hoofdpijnen

- In de meeste coalitieakkoorden wordt stevig ingezet op innovatie en het verzamelen van data en informatie. Ook burgerparticipatie, leefbaarheid van het platteland en brede welvaart zijn onderwerpen die veel terugkeren. Het beschermen van landbouwgronden (of het beter afwegen van planologische status daarvan) wordt ook in verschillende akkoorden benoemd.
- In bijna alle coalitieakkoorden wordt geschreven dat wat betreft de stikstofemissiedoelen het doel uit de Wet natuurbescherming wordt gevolgd, dat wil zeggen jaartal 2035. Er wordt niet uitgegaan van het jaartal 2030 zoals dit staat in het NPLG (Nationaal Programma Landelijk Gebied) en het landelijke coalitieakkoord van het demissionaire kabinet. Enkele provincies geven aan dat wanneer wettelijk de doelstelling wordt versneld, zij zullen volgen. Bij sommige provincies is niet duidelijk of zij een eventueel strenger wettelijk doel zullen volgen.
- Daarnaast wordt veel commitment getoond voor de al bestaande wettelijke Europese- en nationale regels, bijvoorbeeld ten aanzien van Bodem en Water Sturend en de VHR-doelen (Vogel- en Habitatrichtlijn). Daarnaast worden verschillende voorwaarden genoemd die het moeilijker maken om aan die regels te voldoen, zoals het niet willen aanleggen van nieuwe natuur.
- Veel provincies committeren zich ook aan de afspraken die in het kader van het Natuurpact (het afronden van het NNN (Natuurnetwerk Nederland)) zijn gemaakt.
- In provincies wordt de nadruk gelegd op vrijwilligheid bij de opkoop van agrarische bedrijven. Bijna alle provincies spreken zich uitdrukkelijk uit tegen de gedwongen opkoop. Alleen de provincies Noord-Holland, Noord-Brabant en Utrecht sluiten het niet geheel uit. Voor deze provincies geldt dat indien doelen niet gehaald kunnen worden er sprake zou kunnen zijn van dwingende maatregelen.
- Veel provincies benoemen ook dat het Rijk verantwoordelijkheid moet nemen voor het treffen van voldoende generieke maatregelen om de NPLG-doelen te behalen.
- Er wordt door provincies veel belang gehecht aan lobby en betrokkenheid aan de voorkant bij de totstandkoming van Europees beleid. Ook wordt gekeken naar het benutten van (Europese) fondsen voor agrariërs. Bij de provincie Fryslân, Zuid-Holland en Flevoland wordt ten aanzien van de lobby in de EU expliciet geschreven over de visserij.
- Meerdere provincies schrijven dat het onderscheid tussen NH₃ en NO_x2 een werkbare oplossing voor de stikstofproblematiek kan zijn.
- Meerdere provincies willen kringlooplandbouw bevorderen.
- Meerdere provincies willen zich expliciet inzetten om het ANLb (Agrarisch Natuur- en Landschapsbeheer) uit te breiden en te versterken.
- Verworven gronden moeten worden ingezet voor provinciale beleidsdoelen. Vrijgekomen stikstofruimte moet helpen om vergunningen te verlenen in de eigen provincies, zo is in de meeste coalitieakkoorden de lijn.

- KRW (Kennisimpuls Waterkwaliteit) wordt weinig genoemd, in sommige gevallen staat geschreven dat de balans tussen de omgeving en de waterkwaliteit wordt gezocht. Flevoland komt met een plan ten aanzien van de KRW.
- Bevorderen natuurinclusief beleid en groenblauwe dooradering in het landelijk gebied komt uitgebreid voor in het coalitieakkoord van de provincie Utrecht. Natuurinclusief werken en bouwen komt voor in het akkoord van de provincie Zuid-Holland en natuurinclusief inrichten van nieuwe bedrijventerreinen in het akkoord van de provincie Noord-Holland.
- De provincies Groningen en Flevoland benoemen groenblauwe dooradering in het landelijk gebied (het netwerk van natuurlijke elementen in het agrarisch gebied).
- De meeste provincie gaan niet in op de wolf. Alleen de provincies Overijssel, Gelderland en Drenthe noemen de wolf. De provincie Overijssel schrijft zich binnen het bestaande wettelijke kader te richten op voorkomen van schade door de wolf. De provincie Gelderland wil lobby om de beschermde status van de wolf naar beneden te krijgen zodat beheermaatregelen genomen kunnen worden als dit nodig mocht zijn. De provincie Drenthe wil een wolfvrije regio worden.
- Niet alle provincies gaan in op (veranderingen in de systematiek van) faunabeheer. Alleen de provincie Overijssel zet binnen het faunadossier in op preventie. Beheer van de wolf is ook gericht op het voorkomen van schade, aldus de provincie Overijssel. Verder wil de provincie Overijssel expliciet aandacht voor het bestrijden van predatoren van weidevogels, en terugdringen schade door standganzen. Dit geldt ook voor de provincies Fryslân, Noord-Holland, Zuid-Holland en Groningen. De provincie Flevoland wil vooral de populatie grote grazers inperken. Men wil geen nieuwe ecologische verbinding. Dit komt de aanleg van nieuwe natuur binnen NNN niet ten goede. De provincie Noord-Holland wil schade door bijvoorbeeld herten en ganzen voorkomen. Men wil actief inzetten op vermindering ganzenpopulatie. Er wordt een actieplan ontwikkeld, tot die tijd wordt het eigen risico verlaagd tot 5%.
- Een aantal provincies besteedt aandacht aan weidevogels. De provincie Fryslân gaat stimuleren dat er meer weidevogels komen. Het Veenweideprogramma 2021-2030 is uitgangspunt voor het beleid. Ook de provincies Drenthe en Noord-Holland noemen dat gewerkt wordt aan behoud en herstel van boerenlandvogels.
- Uit de akkoorden blijkt dat provincies weinig ruimte geven aan de ontwikkeling van nieuwe natuur (bijvoorbeeld bos onder de bossenstrategie) maar vooral in willen zetten op goed beheer van bestaande natuurgebieden.
- De meeste provincies willen de doelen voor de transitie in het landelijk gebied halen door uitbreiding van Agrarisch Natuur- en Landschapsbeheer en innovatie in de landbouw. De provincie Gelderland pleit voor vernieuwing van het SNL (Subsidiestelsel Natuur en Landschap).
- De provincies willen geen uitbreiding van Natura 2000-gebieden. Het voldoen aan de wettelijke verplichtingen is het minimum waar de provincies zich aan willen houden. In het coalitieakkoord van de provincie Noord-Brabant wordt geschreven actief de Brabantse Natura 2000 gebieden te beschermen.
- De meeste provincies zijn niet voor gedwongen onteigening en verplichte opkoop ten behoeve van de natuur. Alleen de provincie Utrecht sluit dit in het kader van gebiedsherstel niet uit.
- De provincie Zeeland stelt voor de kritische depositiewaarde stikstof uit de wet te halen. Provincies willen mogelijkheden van financiële fondsen uit Europa maximaal benutten.

3.2 Bijzonderheden in de analyses

- De provincie Gelderland komt met een eigen programma landelijk gebied voor de Veluwe. De nadruk bij het coalitieakkoord van de provincie Gelderland ligt op samen onderwerpen oppakken met gemeenten, burgerinitiatieven en ondernemers.
- Voor het treffen van maatregelen voor het hoogwaterbescherming kijkt de provincie Zeeland met name buitendijks, ondanks dat dit ten koste gaat van Natura 2000-gebieden.
- De provincie Groningen is de enige provincie die het verslechteringsverbod in het kader van de Natura 2000-gebieden noemt.
- Binnen Europa ziet de provincie Noord-Brabant mogelijkheden om internationaliseringsbeleid te intensiveren, specifiek gericht op Vlaanderen en de Duitse regio Noordrijn-Westfalen.
- Provincie Noord-Brabant gaat meer inzetten op het Brabants Programma Landelijk gebied en regio specifiek regels in gang te zetten bijvoorbeeld om provinciale gronden te verduurzamen door geen kunstmest en chemische gewasbescherming meer toe te staan.
- Provincie Noord-Brabant benoemt dat voor de melkvee- en kalvesector de deadline om stikstof te reduceren verschoven zal worden naar 1 januari 2026 i.p.v. 1 juli 2024.
- De provincie Flevoland wil met omringende provincies werken aan een gezamenlijk plan om ganzenschade en -overlast te verminderen.
- Groot mandaat van PS (Provinciale Staten) ten aanzien van beleid landelijk gebied beschreven in het coalitieakkoord van de provincie Utrecht.
- De provincie Zuid-Holland noemt expliciet dat de FBE (Faunabeheereenheid) beter moet gaan functioneren.
- De provincie Flevoland voert het Programma Flevoland Natuurinclusief verder uit om de kwaliteit van natuur te verbeteren. Ook is er aandacht voor invasieve exoten en wil men een landbouwvisie ontwikkelen om met de landbouw kringlooplandbouw en kortere ketens te stimuleren.
- Veel provincies gaan in op het winnen van grondwater. De provincie Fryslân bijvoorbeeld gaat hiervoor intensief samenwerken met Vitens en Waterschap. De provincie Utrecht geeft in het akkoord ruim aandacht aan bodemdaling en veenoxidatie. Doelstelling voor 2030 is om bodemdaling met 50% te reduceren door verhoging waterpeil. De provincie Noord-Holland wil reductie van CO₂ door grondwaterstand in Veenweidegebieden op orde te brengen. Zeeland wil onttrekking grondwater monitoren in kader van Deltaplan Zoet Water en kaderrichtlijn Water. De provincies Groningen, Noord-Holland, Drenthe en Fryslân gaan in op veenoxidatie en de provincie Zuid-Holland schrijft over bodemdaling. De provincie Noord-Brabant geeft aan het onttrekken van grondwater en oppervlaktewater te willen beperken. De provincie verbreedt daarom de grondwaterheffing.

4. Klimaat en Energie

4.1 Hoofdpijnen

- Alle provincies willen vasthouden aan de gemaakte afspraken zoals beschreven in het Klimaatakkoord en de Regionale Energie Strategie (RES). Alle provincies onderschrijven het belang en de urgentie van de energietransitie. Het hoofdstuk over energie en klimaat wordt in de coalitieakkoorden met name gebruikt voor het stellen van voorwaarden en prioriteiten.
- Provincies houden vast aan bestaande afspraken voor zon en wind op land, maar er worden vaak aanvullende voorwaarden gesteld. Er is in de meeste provincies meer terughoudendheid ten aanzien van nieuwe windmolens op land. Er is veel aandacht voor burgerparticipatie, bijvoorbeeld in de vorm van lokaal eigendom via een energiecoöperatie.
- Ook is er in de meerderheid van de provincies terughoudendheid ten aanzien van zonneparken op (land)bouwgrond. Er wordt vooral ingezet op de eerste treden van de zogenaamde zonneladder. Deze stuurt aan op multifunctioneel ruimtegebruik, bijvoorbeeld op zonne-energie op daken.
- Lokale leveringszekerheid, energieloketten, energierecht en energiearmoede zijn nieuwe onderwerpen die voorkomen in veel coalitieakkoorden. Ook maatschappelijk draagvlak voor (energie-gerelateerde) ruimtelijke ontwikkelingen en lokale participatie bij energieprojecten wordt vaak genoemd.
- In meerdere provincies worden de ontwikkelingen rondom het gebruik van kernenergie nauw in de gaten gehouden en in een aantal gevallen worden de mogelijkheden van kleine modulaire kernreactoren (SMR's) verkend. Dit wordt expliciet genoemd in de provincies Limburg, Gelderland, Noord-Holland, Utrecht, Zeeland en Zuid-Holland. Ook wordt in veel coalitieakkoorden gesproken over het inzetten op alternatieve bronnen, zoals geothermie (Flevoland, Gelderland, Limburg, Noord-Holland en Utrecht) en biobrandstoffen (Fryslân en Zuid-Holland).
- Het onderwerp netcongestie wordt in ieder akkoord behandeld. Er wordt daarbij gekeken naar energiebesparing en opslag om netcongestie te voorkomen, maar ook naar de aanleg van nieuwe infrastructuur. Een aantal provincies maakt daarbij de kanttekening dat er sprake moet zijn van zorgvuldige ruimtelijke inpassing.
- De provincies Drenthe, Fryslân, Limburg en Overijssel besteden aandacht aan de productie van groen gas in hun coalitieakkoorden. Het gaat hierbij met name over lokale groen gaswinning door middel van monovergisting en niet over grootschalige productie.
- Onderzoek naar de kansen van waterstof komt in meerdere provincies aan bod. Groene waterstof wordt genoemd in de coalitieakkoorden van de provincie Drenthe, Zuid-Holland, Zeeland, Groningen, Gelderland, Fryslân en Flevoland.
- De warmtetransitie krijgt aandacht in de akkoorden van de provincie Overijssel, Noord-Holland, Utrecht, Fryslân, Noord-Brabant en Groningen. In een aantal akkoorden wordt gesproken over een provinciaal energie- of warmtebedrijf om warmtenetten te stimuleren.
- In meer dan de helft van de coalitieakkoorden staan concrete plannen om het bedrijfsleven en de industrie te verduurzamen. Bijvoorbeeld door aansluiting op het landelijk transportnet voor waterstof of via subsidieregelingen voor ondernemers. Zie hiervoor ook het hoofdstuk Regionale Economie en Cultuur.

4.2 Bijzonderheden in de analyses

- De provincies hebben verschillende ambitieniveaus op het gebied van klimaat en energie. In sommige gevallen krijgt het thema veel aandacht en worden er scherpe doelen geformuleerd, in andere gevallen is het hoofdstuk over energie en klimaat wat aan de magere kant. Wat voorop staat is dat alle provincies zich committeren aan de gemaakte afspraken en dat zij het belang van de energietransitie voor de komende bestuursperiode onderstrepen.
- De provincie Noord-Brabant onderzoekt kansen voor gesmolten-zout-reactoren in de provincie via de zogeheten innovatiecoalitie 'nucleaire energie voor de toekomst'.

5. Regionale Economie en Cultuur

5.1 Hoofdpijnen

- Er wordt veel belang gehecht aan het ontwikkelen en stimuleren van de cultuur en identiteit van de individuele provincies. De verbinding tussen stad en platteland en leefomgeving en voorzieningen wordt daarbij ook vaak genoemd. Het rapport 'Elke regio telt' wordt daarbij door meerdere provincies genoemd.
- In de meeste coalitieakkoorden wordt veel accent gelegd op de meerwaarde van de regio, het MKB (midden- en kleinbedrijf) en (digitale) innovatie.
- Met name de plattelandsprovincies benadrukken dat zij zichzelf hard gaan maken voor investeringen van het Rijk (verwijzen daarbij naar eerlijkere verdeling van landelijke cultuursubsidies) in cultuur binnen de provincie.
- Veel provincies willen inzetten op een basisvoorzieningenniveau, waar bibliotheken en andere cultureel aanbod en voorzieningen belangrijk onderdeel van zijn.
- Cultureel erfgoed is met name een thema in de provincies Zuid-Holland, Noord-Holland, Limburg, Overijssel, Utrecht, Noord-Brabant en Zeeland.
- Cultuureducatie en bereiken van jongeren krijgt veel aandacht in de coalitieakkoorden.
- Toegankelijke en bereikbare maatschappelijke bibliotheken worden in de meeste coalitieakkoorden genoemd als een ontwikkelpunt voor de komende vier jaar en als belangrijke voorzieningen gezien voor de leefbaarheid, kansengelijkheid en aanpak laaggeletterdheid en digitalisering.
- Verbinding wordt gezocht tussen cultuur en de andere ambities binnen de provincies. Veel provincies noemen de woningbouwopgave en noemen daarbij het voorzieningenniveau waaronder culturele voorzieningen als aandachtspunt.
- Veel provincies noemen cultuur ook in het kader van de Brede Welvaart.
- Veel aandacht voor het ontwikkelen van strategische onderwijsagenda's die aansluiten bij de arbeidsmarkt in de regio's.
- De overgang naar een duurzame en circulaire economie krijgt een prominente rol in de economische agenda's van de provincies.
- Herontwikkeling van bedrijventerreinen wordt in veel coalitieakkoorden bestemd als een prioriteit in de ruimtelijke puzzel.
- Duurzame groei van toerisme is van groot belang in de provincies Overijssel, Noord-Holland, Gelderland, Flevoland en Utrecht. De provincie Zeeland wil juist het toeristische imago veranderen.
- Vrijtijdseconomie moet door middel van lokale initiatieven tot bloei komen en wordt veelal gekoppeld aan de ruimtelijke opgaven.
- Bevorderen werkgelegenheid krijgt veel aandacht in de coalitieakkoorden. Hier wordt ook de koppeling gemaakt met digitalisering.
- Nadruk op inclusieve arbeidsmarkt en inclusief en goed werkgeverschap.
- Aansluiten onderwijs op de arbeidsmarkt in verband met arbeidsmarktkrapte.
- Focus in de provincie Limburg en Overijssel op onderwijs- en onderzoeksinstellingen vanuit Rijk en Europese fondsen.
- Levenslang leren wordt meerdere keren genoemd in de coalitieakkoorden.

5.2 Bijzonderheden in de analyses

- Alleen in het coalitieakkoord van de provincie Fryslân wordt aandacht besteed aan de aanspraak op Europese subsidies ten aanzien van cultuur en erfgoed.
- Meer aandacht voor het koloniale verleden in de provincies Utrecht, Noord-Holland en Zuid-Holland.
- Inzet op de Fair Practice Code wordt met name in het coalitieakkoord van de provincie Utrecht uitgebreid aangestipt.
- Provincie Limburg zet in op een leefbaarheidsfonds en een gratis bibliotheekpas voor Limburgers met een kleine beurs.
- De provincies Fryslân, Limburg en Drenthe schrijven over een samenwerkingsagenda met Duitsland als belangrijke internationale handelspartner ten aanzien van regionale economie.
- Samenwerking met de andere provincies of Europa wordt niet of nauwelijks genoemd op het gebied van cultuur en erfgoed. Als het aan bod komt dan vaak ten aanzien van het binnenhalen van Europese en nationale fondsen. Wat betreft Regionale Economie wordt er in de meeste coalitieakkoorden wel gesproken over het aanspraak maken op Europese fondsen en samenwerking op het gebied van onderwijs- en kennisinstellingen.
- In de coalitieakkoorden van de provincie Groningen, Utrecht, Noord-Holland en Groningen wordt geschreven dat er geen ruimte is voor datacentra.

6. Financiën en Openbaar Bestuur

6.1 Hoofdlijnen

- In het merendeel van de akkoorden wordt de nadruk gelegd op het streven naar een stabiele meerjarenfinanciering met structurele middelen vanuit het Rijk. Een groot aantal provincies benoemt de onzekerheid over de financiën voor de periode vanaf 2026. De provincies streven naar een solide financiële basis waarbij zorgvuldig wordt omgegaan met de middelen, maar geven daarbij aan wel te willen investeren om de maatschappelijke opgaven te realiseren.
- Meerdere provincies benadrukken dat het beleggen van taken bij provincies door het Rijk, gepaard moet gaan met de bijbehorende middelen ('knaken voor taken'), zoals ook beschreven staat in de Code Interbestuurlijke Verhoudingen.
- Een groot aantal provincies kiest ervoor om het opcententarief voor de MRB (motorrijtuigenbelasting) te indexeren. Enkele provincies bevriezen hun tarieven. Flevoland noemt expliciet dat ze het tarief jaarlijks maximaal met 1% mogen verhogen. Noord-Holland is in deze afwijkend met een verhoging van 9,5 procenten (circa 14%); ze blijft echter nog steeds de provincie met het laagste tarief. Zuid-Holland is voornemens de procenten per 2026 te verhogen met 0,3 procenten. Noord-Brabant heeft een stijging van de procenten met 2,5%.
- In vrijwel alle plattelandsprovincies wordt in het akkoord de link gelegd met het rapport 'Elke Regio Telt', enkel in Groningen wordt de verwijzing (in dit kader) niet gemaakt. In de drie verstedelijkte provincies, Noord-Holland, Zuid-Holland en Utrecht, wordt niet gerefereerd aan het rapport.

6.2 Bijzonderheden in de analyses

- De provincies Flevoland en Zeeland benoemen de financiële onzekerheden vanaf 2026 verder niet in hun akkoord.
- De provincie Limburg is de enige die expliciet benoemt risico te nemen door negatief te begroten voor 2027. De provincies Flevoland, Drenthe, Limburg en Utrecht zetten expliciet in op (het versterken van) de relatie tussen PS en GS als onderdeel van het bestuur.

7. Bereikbaarheid en Infrastructuur

7.1 Hoofdlijnen

- In de coalitieakkoorden is ten aanzien van het mobiliteitsbeleid geen grote diversiteit aan opvatting te onderkennen. Wel is de paragraaf mobiliteit in het ene akkoord veel omvangrijk dan in het andere akkoord. In sommige gevallen is de paragraaf onderdeel van een bredere opgave waarin woningbouw en leefomgeving ook een plek hebben.
- De coalitieakkoorden zetten overwegend in op een mobiliteitsbeleid waarin alle modaliteiten een plek hebben en waarbij de mobiliteitstransitie in meer of mindere mate wordt omarmd.
- Alle provincies in het Noorden zijn voor de komst van de Lelylijn tussen Groningen/ Leeuwarden en de Randstad. Ook Flevoland is voor, mits er stations komen in Flevoland.
- Publieke mobiliteit is een belangrijk accent in de akkoorden: een samenhangend systeem van maatwerkvervoer, waarin vervoer op maat, deelauto's en doelgroepenvervoer en het openbaar vervoer een plek hebben.
- In veel akkoorden heeft de fiets een belangrijke plek, waarbij opvalt dat in sommige provincies de ambitie nog is vergroot ten opzicht van de vorige periode.
- Verschillende provincies in Nederland, zoals de provincies Noord-Holland en Zuid-Holland, merken een stijging in het aantal verkeersslachtoffers en zetten daarom in op het verbeteren van de verkeersveiligheid, met doelen zoals nul verkeersslachtoffers in 2050 en specifieke programma's om veiligheid te bevorderen. In het algemeen is bij het merendeel van de provincies verkeersveiligheid al dan niet in relatie met fiets een thema dat expliciet aandacht krijgt. In een enkele provincie is de aandacht of de financiële middelen minder dan voorgaande periode.
- Veel provincies geven aan zich te blijven inzetten voor de aanleg of verbreding van nieuwe wegen. Enkele provincies signaleren daarbij dat het Rijksbeleid voor infrastructuur zich steeds meer richt op beheer en onderhoud. Beheer, onderhoud en vernieuwing van infrastructuur zijn in veel provincies een (nieuw) aandachtspunt in de coalitieakkoorden. De provincies Flevoland, Fryslân en Utrecht spreken het Rijk aan op verantwoordelijkheden en middelen voor het beheer en onderhoud van infrastructuur zoals bruggen, sluizen en bereikbaarheid van bepaalde gebieden.
- Met uitzondering van de provincies Zeeland en Groningen wordt in géén van de akkoorden gesproken over Betalen naar Gebruik. Genoemde provincies willen voorkomen dat van een dergelijk systeem de regionale reiziger de dupe wordt, omdat deze geen alternatieven heeft/ langere afstanden moet afleggen.

7.2 Bijzonderheden in de analyses

- Er wordt een 'hub visie' opgesteld voor de provincie Overijssel: een knooppunt waar verschillende (deel) vervoersvormen samenkomen waar reizigers gemakkelijk kunnen overstappen.
- In het coalitieakkoord van de provincie Limburg krijgen Europese fondsen en grensoverschrijdend vervoer veel aandacht.
- De provincie Flevoland vindt de verbreding en het verkeersveilig maken van de N50 tussen Ramspol en knooppunt Hattemerbroek noodzakelijk. Als regionale partner is de provincie Flevoland bereid om tot 5% van de extra begrote kosten bij te dragen, mits de overige overheden hun aandeel leveren.
- De provincie Gelderland intensiveert de lobby voor oplossingen voor de huidige knelpunten en de knelpunten die men aan ziet komen vanwege de grote verstedelijking de komende jaren.
- De provincie Gelderland wil de deur openzetten voor innovatie door partijen die 'openbaar vervoer' anders/slimmer willen doen.
- De provincie Zeeland houdt er rekening mee dat de benodigde bijdragen voor het fijnmazige vervoer hoger moeten worden dan het thans beschikbare budget. Zeeland doet een beroep op het Rijk om daarbij te ondersteunen.
- De provincie Zuid-Holland onderzoekt hoe ze het gebruik van openbaar vervoer door hun inwoners kunnen stimuleren. Zuid-Holland kijkt hierbij naar het 'Deutschlandticket'. Dat is een ticket voor €49 per maand waarmee onbeperkt in heel Duitsland kan worden gereisd per stoptrein, bus, tram of metro.
- De provincies Overijssel en Limburg werken met hun inwoners en partners aan een streefnorm voor bereikbaarheid uit om te bekijken of dat kan dienen als basis voor het mobiliteitsbeleid.
- De provincie Utrecht blijft reizigers stimuleren om buiten de spits te reizen en maken daar ook zelf geld voor vrij.
- De provincie Drenthe onderzoekt de mogelijkheden om de verwachte stijging van de kosten van het buskaartje te compenseren.

8. Digitalisering

8.1 Hoofdlijnen

- In alle coalitieakkoorden komt digitalisering in meer of mindere mate naar voren.
- De ambities zijn vaak algemeen en dienen nog verder uitgewerkt te worden.
- De provincies Noord-Holland, Zeeland, Utrecht, Fryslân, Groningen, Drenthe, Overijssel, Limburg, Noord-Brabant en Flevoland hebben portefeuillehouders digitalisering, data en/of ICT aangesteld.
- Gebiedsgerichte aanpak van transitieopgaven staat centraal, waarbij data en informatie steeds belangrijker zijn om integraal te werken en goed te kunnen sturen in de regierol die de provincies hebben.
- Er is veel aandacht voor het gebruik van data, dashboards en het monitoren van data in de opgaven (mobiliteitsdata, stikstofmonitor, woonmonitor en klimaat-/landbouwmonitor).
- Naast datagedreven werken is er in de coalitieakkoorden ook veel aandacht voor digitale dienstverlening en innovatie.
- Data-ethiek wordt genoemd in de coalitieakkoorden van de provincies Utrecht, Limburg, Overijssel, Noord-Brabant en Zuid-Holland.
- Digitale weerbaarheid en/of informatieveiligheid wordt genoemd in de coalitieakkoorden van de provincies Gelderland, Overijssel, Noord-Brabant en Utrecht.
- De provincies Noord-Holland en Groningen hebben in het coalitieakkoord opgenomen dat ze zich willen inzetten voor een goede infrastructuur en digitale verbindingen.

Deze analyse is geschreven door Carlijn van Duren, Leontina Burgers, Melanie Arxhoek, Maarten Bolhuis en Pamela Young in samenwerking met:

Marieke van Engelen (programmamanager Cultuur)
Laureina Grootveld (programmamanager Werkgeverszaken)
Mark Hoevenaars (programmamanager Vitaal Platteland)
Christian Jansen (adviseur contentbeheer en communicatie)
Marieke Hofstee (programmamanager Klimaat en Energie)
Petra van der Werf (Strategisch Adviseur Landelijk Gebied)
Bert Jansen (programmamanager Financiën)
Johan Kobes (programmamanager Omgevingswet)
Peter Jasperse (programmamanager Ruimtelijke Ordening, Water en Wonen)
Esther van der Meer (Adviseur Natuurinformatie)
Mirjam Maasdam (programmamanager Regionale Economie)
Taco Schmidt (programmamanager mobiliteit)
Marten Tilstra (programmamanager digitalisering)
Kim Oud (belangenbehartiger digitalisering)
Merijn de Jong (programmamanager Milieu, Toezicht en Handhaving)

www.ipo.nl
communicatie@ipo.nl

www.bij12.nl
communicatie@bij12.nl